HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א אבל עוקרין עמו כדי למעוטי את התיפלה סברוה הא מני ר' עקיבא היא דאמר המקיים בכלאים לוקה דתניא (א) ב המנכש והמחפה בכלאים לוקה ר"ע אומר אף המקיים מ"ט דר"ע אמר קרא [1] שדך לא תזרע כלאים אין לי אלא זורע מקיים מנין ת"ל (ב) לא כלאים ואילו למעוטי תיפלה שרי לא הא מני רבנן היא אי רבנן מאי איריא עוקרין אפי' קיומי נמי שפיר דמי הכא במאי עסקינן כגון דקא עביד בחנם ור' יהודה היא דאמר (ג) ליתן להם מתנת חנם אסור מדרבי יהודה נשמע לר"ע לאו אמר ר' יהודה אסור ליתן להם מתנת ג חנם אבל למעוטי תיפלה שפיר דמי לר"ע נמי אע"ג דא"ר עקיבא המקיים בכלאים לוקה למעוטי תיפלה שפיר דמי (ד) ותו לא מידי הדור יתבי וקמבעיא להו דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מהו מי תופסת דמיה ביד עובד כוכבים או לא אמר להו רב נחמן ד מסתברא דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותרין מדהנהו דאתו לקמיה דרבה בר אבוה אמר להו זילו זבינו כל מה דאית לכו ותו איתגיירו מ"ט (א) משום דקסבר דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותרין ודלמא שאני התם דכיון דדעתיה לאיגיורי ודאי בטלה אלא מהכא (ה) ה ישראל שהיה נושה בעובד כוכבים מנה ומכר עבודת כוכבים והביא לו יין נסך והביא לו מותר אבל אם אמר לו המתן לי עד שאמכור עבודת כוכבים ואביא לך יין נסך ואביא לך אסור מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב ששת סיפא משום ו דהוה ליה כי רוצה בקיומו וכי רוצה בקיומו כה"ג מי אסיר והתנן (ו) ז גר ועובד כוכבים שירשו אביהן עובד כוכבים גר יכול לומר לו טול אתה עבודת כוכבים ואני מעות טול אתה יין נסך ואני פירות אם משבאו לרשות הגר אסור אמר רבא בר עולא מתני' בעבודת כוכבים המתחלקת לפי שבריה תינח עבודת כוכבים יין נסך מאי איכא למימר בחרס הדרייני והלא רוצה בקיומו שלא יגנובו ושלא יאבדו אלא א"ר פפא ירושת הגר קאמרת שאני ירושת הגר ח דאקילו בה רבנן (ז) גזירה שמא יחזור לקלקולו

תניא

אבל עוקרין. להשליכן לאיבוד ואע"ג דרוצה בקיומן שלא יעקרו מאליהן עד שיעקרם הוא: **סברוה האי.** דקתני עוקרין: **אפילו לר' עקיבא דאמר המקיים בכלאים לוקה.** דאם זרען אחר ובא זה ועשה להן סייג וגדר כדי לקיימן לוקה אלמא אסור להיות רוצה בקיומן: **המנכש והמחפה.** לאחר זריעתן חופה עפר עליהן כדרך כל הזורעים: **לוקה.** דהיינו נמי זורע דמה דרכו של זורע לצמוחי פירי מכוין הא נמי לצמוחי פירי מכוין: **ת"ל לא כלאים.** כלאים דהרבעה קא דריש מדסמך כלאים דלא תרביע גבי שדה דרשינן (מו"ק דף ב:) כלאים שדך לא מדלא כתיב בהמתך לא תרביע כלאים (ב) ולא תזרע שדך כלאים ש"מ שדך אכלאים דלעיל נמי דרשינן ומשמע דמזהיר הכתוב שלא יהו כלאים בשדה ואילו עוקרין שרי למעוטי תיפלה אע"ג דרוצה בקיומן עד שיעקרם הוא ויטול שכרו: **רבנן הוא.** דלא איכפת להו אי רוצה בקיומן אבל יין נסך דאסור להיות רוצה בקיומן דישראל מצוה לבטל עבודת כוכבים ותשמישיה אימר לך דאסור: **ומאי איריא עוקרין.** מדאצטריך למישרי עוקרין משמע (ג) דהא רוצה בקיומן דמיעוט תיפלה הוא שרי אבל קיום גמור אסור ואי רבנן אפי' קיום נמי שרי: **לעולם רבנן היא.** והאי דאיצטריך למישרי עוקרין לאו משום איסור רוצה בקיומו אלא משום איסור מתנת חנם ור' יהודה היא דאמר בפ"ק (לעיל כ.) אסור ליתן להם מתנת חנם ואשמעינן דלמעוטי תיפלה שפיר דמי: ומקשינן ונהי נמי דרבי יהודה היא מדרבי יהודה דשרי איסור דידיה גבי מיעוט תיפלה נשמע לר"ע דשרי נמי איסור קיום משום מיעוט תיפלה וגבי יין נסך נמי משום מיעוט תיפלה שרי: **ותו.** ליכא לאקשויי (ד) מיניה: **דמי עבודת כוכבים.** עובד כוכבים שמוכר עבודת כוכבים דמיהן מה הן בהנאה: **ותו איתגיירו.** בואו והתגיירו דלאחר שתתגיירו אסור למכור לכם (ח) עבודת כוכבים שבידכם. אלמא כי מזבין ליה בהיותו עובד כוכבים שרי לאתהנויי בה כשהוא גר: **בטלו להו מקודם.** ועובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים הלכך דמיה מותרין דהא בטלו: **מותר.** אלמא דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותר: **מאי שנא רישא כו'.** בעיין איפשוט מיהו מתני' היכי מיתרצא: **מפני שרוצה בקיומה.** עד שימכרנה העובד כוכבים: **טול אתה עבודת כוכבים.** אלמא דגר רוצה בקיומה שלא תשתבר עד שיטול מידו כנגדה (ה) מותר: **המתחלקת לפי שבריה.** של זהב או של כסף שאם תשבר יחלקוה לשברים דלא איכפת לגר בשבירתה: **יין נסך מאי איכא למימר.** הא ודאי אם ישתבר יאבד וקתני טול אתה יין ואני פירות: **בחרס הדרייני.** דלא איכפת לן דהיין בלוע בתוכו ופולטו כששורהו במים:

גר

שאין תופסין דמיהן דא"כ היכי מייתי ראיה מתחילה מכלאים ליין נסך אלא ודאי בכלאי זרעים איירי וכן משמע מדמייתי עלה קרא דשדך לא תזרע כלאים והלכך אין להביא ראיה מכאן דכלאים נוהגין בשל עובדי כוכבים דע"כ בארץ איירי דאי בחוצה לארץ כלאי זרעים שרו אף לישראל ואם כן נוכל לדחות דאתיא כמאן דאמר אין קנין לעובד כוכבים בא"י: **סברוה הא מני ר"ע היא.** פירוש אפי' לר"ע דאי לרבנן לחודייהו מאי איריא עוקרין אפילו מקיימין נמי שרי אלא תנא עוקרין לד"ה ואפילו לר"ע וכן רישא דתניא אין עודרין לד"ה ואף לרבנן דאי לר"ע ליתני אין מקיימין וכ"ש אין עודרין: **רבי עקיבא אומר אף המקיים.** פירש בקונט' שעשה להם סייג וגדר בקוצים כדי לקיימן ויפה כוון ° דהא פ"ב דמכות (דף כא:) מוכיח דר"ע אית ליה לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ודלא כפירוש הערוך (ט) שפירש מקיים (ו) בהנחה דכלאים ליגדל בתוך שדהו לוקה ואית ליה לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ° (י) וא"ת היאך ס"ד להוכיח בלעקור היה אסור אי לאו למעוטי תיפלה לפי שרוצה בקיומן כדי להשתכר מדאסר לקיים התם הוא עושה מעשה באיסור שעושה הגדר אבל הכא אין כאן מעשה כלל באיסור וי"ל דמ"מ מחשבתו משויא ליה מעשה כיון שהוא עושה מעשה לבסוף כשהוא עוקרה דודאי אם אינו עוקר אינו עובר כיון שאין עושה שום מעשה שיהא ניכר בו (ז) אבל עוקר מראה שרוצה במה שהוא ולכך היה אסור דדמי למקיים אי לאו טעמא דמעוטי תיפלה: **מדרבי יהודה נשמע לר"ע.** ה"ה דמרבי יהודה היה יכול להוכיח אלא בעי לאסוקי מילתיה על ר"ע דאיירי ביה: **מסתברא דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותרין.** ונראה הטעם כי מה שעבודת כוכבים תופסת דמיה משום דכתיב והיית חרם כמוהו כל שאתה מהיה ממנו כמוהו ובישראל דוקא נאמר ולא לבני נח והא דאסרינן לעיל בפ"ק (דף יג. ושם ד"ה דכוותה) דמי עבודת כוכבים היינו כשדעתו לקנות מן הדמים עבודת כוכבים אבל כשבא להתגייר או לפרוע חובו מותר: **זבינו כל מאי דאית לכו ותו וכו'.** ומה שלא היה אומר להם לבטלה בשבירה ויוכלו למוכרה בגרות לפי שהיה דעתם למוכרה שלימה ביוקר לעובדיה והא דאמרינן לעיל פרק ר' ישמעאל (דף נג.) מכרה לעובדיה לא בטלה שאני הכא כיון דדעתייהו לאיגיורי אינם חוששין בה ובטלה ולא הוו דמי עבודת כוכבים: **ודלמא שאני התם כיון דדעתייהו לאיגיורי ודאי מבטל להו.** הקשה הרב רבי אלחנן תינח עבודת כוכבים דשייך בה ביטול היו יכולין למכור והיו הדמים מותרין אלא מיין נסך דלא שייך בה ביטול ואפילו הכי קאמר להו זבינו כל מה דאית לכו ואם כן תפשוט בעיין דהא משמע מתוך הברייתא דישראל שנושה בעובד כוכבים שמוכר עבודת כוכבים ואביא לך יין נסך ואביא לך אלמא דין אחד לשניהם והשתא ליכא למתלי טעם ההיתר משום ביטול דהא ביין נסך לא שייך ביטול וי"ל דלעולם היה פשוט להן היתר יין נסך יותר מדמי עבודת כוכבים דחמירא איסורא: **אבל אם אמר לו המתן ואביא לך אסור.** רבינו יצחק היה מדקדק מזה הלשון המתן לי כלומר איך יכול ליפרע ממקום אחר וצריך אתה להמתין עד שאמכור אז הוא ודאי אסור דרוצה הוא בקיומו כגון שאין לו ערב ממנו ואף אין לו נכסים אחרים שיכול ליקח חובו מיד עליהם אבל אם יש לו ערב או שיכול ליפרע ממקום אחר אין אמירתו של עובד כוכבים מועלת כלום דאם לא כן כל עובד כוכבים יוכל להפקיע חובו מיד ישראל:

תניא

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ה מהל' כלאים הלכה ה טוש"ע י"ד סי' רצו סעיף א:

כז ב מיי' שם פ"א הל' ג ופ"ה הל' ג טוש"ע שם:

ג [מיי' פ"י מהל' עכו"ם הל' ד ופ"ג מהל' זכיה ומתנה הל' יא טוש"ע י"ד סי' קנא סעיף יא]:

כח ד מיי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלכ' יח טוש"ע י"ד סי' קמט סעיף ה בהג"ה וסי' קמח סעיף יא [וסי' קמד סעיף א] [וברב אלפס עוד במכילתין פרק ג דף שמא:]:

כט ה ו מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הל' כא סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלג סעיף ז:

ל ז מיי' שם הלכה כב ופ"ז מהל' עבודת כוכבי' הלכה ה סמג שם טוש"ע י"ד סי' קמו סעיף ד [וטור ח"מ סי' רפג]:

לא ח מיי' פי"ג מהל' מ"א הלכה כב סמג שם:

מוסף רש"י

המנכש. תולש עשבים רעים מתוך הטובים וכי עקרי להו למחי הני טפי (מו"ק ב:). **והמחפה.** שמכסה את הזורעים בעפר (שם). **לוקה.** משום לא תזרע כלאים (שם). **ר' עקיבא אומר אף המקיים.** כולה ר' עקיבא קאמר לה המנכש והמחפה בכלאים לוקה דמקיים הוא שר"ע כו', והכי משני ליה במו"ק, ורבנן דפליגי עליה דר"ע סבירא להו מחפה אינו לוקה, דמאן דפטר במקיים פטר במחפה והמנכש עוקר עשבים רעים כדי שיגדלו האחרים יותר לוקה, דחשיב כזורע כלאים (מכות כא:). **ת"ל לא כלאים.** בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים, ושמעינן ליה הכי כלאים שדך לא, דעקרינן ליה מפסוקיה לדרשה, דהוי מצי למיכתב בהמתך כלאים לא תרביע, ומדסמך כלאים לשדה ש"מ להכי הוא דאתא (שם). ואע"ג דכתיב לא תזרע כלאים, גורעין ודורשין לא כלאים, לא יהא כלאים מכל מקום שחייב אתה לבטלו (מו"ק ב:). **ותו לא מידי.** תו ליכא לאקשויי מידי (עירובין קג:) אין לדון אחר דבר זה (סוכה לד:) אין להשיב על כך (יבמות לט. וקדושין כא:) ליכא לשנויי מידי (סנהדרין סב.) אין להקניט בדבר זה (שם סו:) אין להקשות על דבר זה (לעיל כג.). **משבאו לרשות גר אסור.** להחליפם, דקמתהני מאיסורי הנאה (קדושין יז:). **שמא יחזור לקלקולו.** משום ממונו (שם).

מסורת הש"ס

א) מכות כא: מ"ק ב: [תוספתא כלאים פ"א ה"י], ב) [במ"ק ובמכות ע"פ גרסת מהרש"א איתא כלאים שדך לא ול"ע כאן וברש"י ובמהרש"א. וע' פי' רש"י במ"ק ופרש"י במכות והוא שונים מב' פנים ול"ע], ג) [לעיל כ.], ד) [סוכה לו: וש"נ], ה) [תוספ' פ"ח ה"ו], ו) קידושין יז: דמאי פ"ו מ"י [תוספ' דדמאי פ"ו ס"ב], ז) [קידושין יז:], ח) [נדל"ל אסור לכם למכור], ט) [ערך קס ב'], י) [עי' תוס' מכות ז: ד"ה הא],

תורה אור השלם

1. אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ: ויקרא יט יט

גליון הש"ס

תום' ד"ה ר"ע וכו' דהא פ"ב דמכות דף כא. נ"ל פ"א דמכות דף ד' ע"ב וע"ש בתוס' ד"ה הא: **באו"ד** וא"ת היאך ס"ד. קשה לי הא מ"מ איסורא דאורייתא בלא מעשה אלא דאין לוקין וא"כ מדמותר לעקור מוכח דלמעט תיפלה שרי וצ"ע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ט לאו משום דקסבר: **(ב)** רש"י ד"ה תלמוד לומר וכו' ולא תזרע שדך. נ"ב עיין במכות דף כא ע"ב: **(ג)** ד"ה ומאי איריא וכו' דהאי רוצה וכו' הוא דשרי וכו' קיום גמור נמי שרי: **(ד)** ד"ה ותו ליכא לאקשויי מידי הס"ד נ"ב כלשון זה הוא בהוריות דף ט ע"ב ולעיל דף כג: **(ה)** ד"ה טול וכו' ומותר: **(ו)** תום' ד"ה רבי עקיבא וכו' דבהנחה דכלאים וכו' להוכיח דבלעקור: **(ז)** באו"ד שיהא ניכר בו שרוצה בקיומו אבל עוקר וכו' שהוא קיים ולכך היה: